

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

[H.G.] Liddell and [Robert] Scott I: Hardys dictionary

Naerebout, F.G.

Citation

Naerebout, F. G. (1981). [H.G.] Liddell and [Robert] Scott I: Hardys dictionary. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/11063>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/11063>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

LIDDELL AND SCOTT

Deel I: Hardy's Dictionary

In het essay *Dictionaries and Grammars*, opgenomen in de bundel *The Bit Between My Teeth*, Londen 1965, citeert Edmund Wilson een gedicht van de hand van Thomas Hardy. Dit uiterst charmante dichtwerkje verscheen oorspronkelijk in de bundel *Winter Words in Various Moods and Metres*, welke het licht zag in 1928, kort na het overlijden van Hardy op 87-jarige leeftijd. Het gedicht in quaestie was echter geschreven in 1898, het jaar waarin Henry George Liddell, van 1855 tot 1891 Dean van Christ Church, Oxford, en een der samenstellers van het befaamde *Greek-English Lexicon*, de geest gaf. Hier volgt de onverkorte tekst (in genoemde bundel pp.601-3 = T. Hardy, *Complete Poems*, Ed. J. Gibson, New Wessex Edition, Londen 1976, nr. 828. N.B.: Donnegan was het woordenboek in gebruik vóór L&S; Passow het Duitse woordenboek waar de vroege edities van L&S op gebaseerd waren; sla acht op de uitspraak der griekse woorden!):

Liddell and Scott
On the completion of their Lexicon

"Well, though it seems
Beyond our dreams",
Said Liddell to Scott,
"We've really got
To the very end,
All inked and penned
Blotless and fair
Without turning a hair,
This sultry summer day, A.D.
Eighteen hundred and forty-three

"I've often, I own,
Belched many a moan
At undertaking it,
And dreamt forsaking it.
-Yes, on to Pi,
When the end loomed nigh,
And friends said: 'You've as good as done',
I almost wished we'd not begun.
Even now, if people only knew
My sinkings, as we slowly drew
Along through Kappa, Lambda, Mu,
They'd be concerned at my misgiving,
And how I mused on a College living
Right down to Sigma,
But feared a stigma
If I succumbed, and left old Donnegan
For weary freshmen's eyes to con again:

And how I often, often wondered
What could have left me to have blundered
So far away from sound theology
To dialects and etymology;
Words, accents not to be breathed by men
Of any country ever again!"

"My heart most failed,
Indeed, quite quailed",
Said Scott to Liddell,
"Long ere the middle!....

'Twas one wet dawn
When, slippers on,
And a cold in the head anew,
Gazing at Delta
I turned and felt a
Wish for bed anew,
And to let supersedings
Of Passow's readings
In dialects go.
'That German has read
More than we!' I said;
Yes, several times did I feel so!...

"O that first morning, smiling bland,
With sheets of foolscap, quills in hand,
To write δῆτος and δαῖς
Followed by fifteen hundred pages,
What nerve was ours
So to back our powers,
Assured that we should reach δῶδης
While there was breath left in our bodies!"

Liddell replied: "Well, that's past now;
The job's done, thank God, anyhow."

"And yet it's not",
Considered Scott,
"For we've to get
Subscribers yet
We must remember;
Yes; by September".
"O Lord; dismiss that. We'll succeed.
Dinner is my immediate need.
I feel as hollow as a fiddle,
Working so many hours", said Liddell.

Prachtig; maar waarom schreef Hardy dit vers? Wat was zijn verhouding tot Liddell, Scott en hun dictionaries? In de eerste plaats kunnen wij vaststellen, dat Hardy een exemplaar van L&S in zijn bezit had, en wel de 5de druk van 1861, vermoedelijk ergens tussen 1862 en 1867 te Londen aangeschaft voor de respectabele prijs van 31s.6d. Op school in Dorchester had Hardy kennis gemaakt met het Latijn en zijn levendige belangstelling bleef aanvankelijk tot die taal beperkt, zij het met opmerkelijke resultaten. Vervolgens werd Hardy opgeleid tot architectonisch tekenaar en was in dat beroep ook werkzaam, tot hij zich ergens

na 1874 full-time aan de literatuur ging wijden. De klassieken lieten hem echter niet los, en hij de klassieken niet: Hardy leerde zichzelf Grieks, geholpen door Horace Moule, een kennis én een graecus, een gelukkige combinatie. En al ras was Hardy ook in Griekse tale zeer *accomplished*.

Hardy was een belezen man en deze belezenheid omvatte ook de klassieken. Hardy's romans en poëzie bevatten talrijke reminiscenties aan auteurs als Aeschylus, Homerus, Menander en Sophocles. Van een gedicht van Sappho vervaardigde hij een fraaie paraphrase. Bovendien is heel Hardy's kijk op de mens en zijn leven sterk gekleurd door de lectuur der griekse tragici.

Hardy kende zijn L&S; maar kende hij ook de heren Liddell en Scott persoonlijk? De brieven van Hardy (althans wat er van over is) bevatten geen enkele aanwijzing in die richting. Liddell en Scott figureren niet in Hardy's *Reminiscences* en *Personal Notebooks*, noch worden zij genoemd in een der gezaghebbende biografieën van Hardy. Hardy studeerde niet te Oxford en Cambridge, heeft zelfs geen enkele universiteit bezocht. Toen Hardy een eredoctoraat kreeg uitgereikt van Oxford University waren Liddell en Scott reeds *per iter tenebricosum* gegaan. Via de reeds genoemde Moule loopt er een lijn naar Cambridge, maar Liddell en Scott waren rasechte Oxonians. Hardy vertoefde bij voorkeur in zijn geliefde Dorset; Oxford ligt niet in Dorset.

Toch troffen mij de volgende, soms verrassende zaken: tussen 1862 en 1867 werkte Hardy te Londen bij de architect Arthur William Blomfield, zoon van Charles James Blomfield, bisschop van Londen, graecus en vriend van Liddell. Hardy was bevriend met Leslie Stephen, die zijn eerste gepubliceerde roman uitgaaf. Stephen, literator, grondlegger van het *Dictionary of National Biography* en vader van Virginia Woolf, had relaties in Oxford; in ieder geval kende hij Benjamin Jowett, die de opvolger was van Scott als Master van Balliol College. Mogelijk kende hij ook Jowetts voorganger of Dean Liddell. En zeer toevallig mag het heten, dat de schilder Hubert Herkomer, die Hardy's portret schilderde, ook Liddell als *sitter* had. Aardige aanknopingspunten; het blijft mogelijk, dat Hardy Liddell en Scott persoonlijk gekend heeft. Hij had blijkbaar meer kennissen dan de bronnen doen uitkomen (zie *Dictionary of National Biography*, s.v. Hardy: '(Hardy) knew and frequently met most people worth knowing in his day'). Liddell en Scott waren zeker 'worth knowing'; maar later meer daarover). Uitsluitsel zal afhangen van een toevalstreffer, tenzij een lezer dezes meer weet. Het gedicht blijft inmiddels alleraardigst.

F.G. Naerebout
Voorschoten, febr. '81

-----SFR-----

De onderwijscommissie heeft n.a.v. de Twee Fasen-herstructurering een rapport aangeboden aan de SFR. In een volgende Frons meer hierover.

de redactie

INTERVIEW

Dr. P.A. Meyer werd in 1932 te Rotterdam geboren. Volgde zijn opleiding aan het Marnixgymnasium aldaar, en begon in 1952 de studie klassieke talen in Leiden. In 1962 promoveerde hij op "Chronologie en redactie van Aristoteles' Politica", met als promotor prof. F.L.R. Sassen. Sinds 1956 heeft hij les gegeven aan verschillende gymnasia, waaronder als laatste het Chr. Gymn. "Sorghvliet". In 1975 accepteerde hij de functie van wetenschappelijk hoofdmedewerker Griekse en Romeinse wijsbegeerte, welke in 1979 een volledige betrekking werd. Naast zijn proefschrift schreef hij "Socratisch schimmenspel, Socrates' plaats in de Griekse wijsbegeerte" (A'dam 1974). Zeer recent is zijn bijdrage aan het Pythagorasnummer van Hermeneus (53,2): "Pythagoras en de zielsverhuizing" en "De pythagoreïsche 'leefregels'". Daarnaast bestaan er nog verscheidene andere recensies en artikelen van zijn hand.

Waarom zit u apart als filosoof op Rapenburg 16? Mist u het contact met collega's niet?

"De Antieke Wijsbegeerte hoort, naast de Oude Geschiedenis en de archeologie, tot de cultuurhistorische vakken, die een plaats innemen naast de toch wel wat dominante talen. Mijn positie is een kwestie van historische groei. Aanvankelijk zou zij een halve betrekking behelzen van de literaire faculteit en een halve betrekking van de Centrale Interfaculteit. De CIF heeft zijn afspraken niet na kunnen leven en toen heeft de literaire faculteit zich over mij ontfermd. Het ligt in mijn geval niet voor de hand te resideren in het huis van de CIF, alleen al omdat ik daar niet benoemd ben. Ik vertegenwoordig ook een aparte vakgroep: Grieks-Romeinse wijsbegeerte. Ik kan natuurlijk niet zeggen: "de vakgroep, c'est moi", dat is overdreven, maar het komt er voor 50% wel op neer. Het hebben van collega's is op zich bijzonder prettig, maar het is niet noodzakelijk om toteen voor jezelf bevredigende wetenschapsbeoefening te komen. Maar het moet zeker stimulerend werken om samen aan projecten te werken, hoewel aan de andere kant ieder toch weer zijn eigen interesses en specialismen heeft."

Wat is in de loop der tijden uw motivatie geweest om u met Algemene Wijsbegeerte bezig te houden?

"Een niet-filosof heeft dikwijls toch de gedachte dat een filosoof meer weet dan anderen van het leven, de dingen en de structuren. Ik moet zeggen dat ik dat destijds ook gedacht heb en ik wilde dat ook weten. Ik ben van mening dat een beetje intellectueel een ruime nieuwsgierigheid heeft, maar ik heb de AW gekozen omdat daar de diepste vragen die een mens zich kan stellen of aan een ander kan stellen aan de orde komen. Dieper dan je zou aantreffen bij andere vakken. Ik heb mijn belangstelling voor het eerst uitgeleefd na mijn doctoraalexamen, zij het in zeer beperkte zin, want mijn proefschrift gaat over de Politica van Aristoteles en dat is een geschrift dat voor filosofen te weinig filosofisch en voor historici te weinig historisch. Je zou van het proefschrift kunnen zeggen dat het betrekkelijk weinig filosofisch is, temeer daar het zich vooral bezighield met de structuur van het werk en de eventueel te constateren chronologie. Mijn houding nu? De antwoorden die in de filosofie gegeven worden